

Sosyal Güvenlik Sistemi ve İş Sözleşmeleri

İran'da sosyal güvenlik sistemi ordu görevlileri; devlet memurları ve özel sektör çalışanları için olmak üzere üç ayrı Şekilde yapılandırılmıştır. Bunların en büyüğü özel sektör çalışanlarının içinde yer aldığı Sosyal Sigortalar rgt'dr. Bunun yanı sıra, birçok kurumun bu sigorta sistemlerini destekleyici sigorta sistemleri de bulunmakta ve toplam sayının 24 olduğu belirtilmektedir. Kır ve G Sigorta Fonu, İran Radyo ve Televizyon Emeklileri Fonu, petrol emeklileri, bankalar, belediyeler, Merkez Bankası gibi kuruluşların fonları bunlardan bazılarısıdır.

SS'ye kayıtlı 13 milyon işveren veya işçi bulunmakta olup, bu rakam toplam sigortalı nüfusun %73'n oluşturmaktadır.

Ülkedeki sigorta sisteminin nüfusun %65'ini kapsadığı yetkililerce açıklanmıştır.

Sosyal Sigorta rgt hükümet dışı bir örgüt olup, özel sektörde çalışanların ve işverenlerin tümünün sisteme kaydolması zorunludur. Sistemde maaşın %7'si sigortalı, %23' işveren, %3' de hükümet tarafından sağlanan katkı payı ödemesi bulunmaktadır.

İran'da emekliliğe hak kazanma yaşı kadınlarda 25 yıl çalışma veya 55 yaş; erkeklerde ise 30 yıl çalışma veya 60 yaştır.

İranlı yetkililerce emeklilere resmi kurdan ortalama 200 dolar aylık ödeme yapıldığı belirtilmektedir. Emeklilerin aldığı aylık maaşların oldukça düşük kaldığı, temel yaşam giderlerinin yalnızca %48'ine tekabül ettiği ifade edilmektedir. Bu nedenle, kanuni birçok kısıtlama olmasına rağmen emeklilerin iş piyasasında yer almaya devam ettiği görülmektedir.

İş Sözleşmeleri

Bir yıla kadar olan çalışma sürelerinde, iyi performansın garanti altına alınması ve gerektiğinde işten çıkarmanın daha kolay olması amacıyla "**geçici istihdam sözleşmeleri**" tercih edilebilmektedir.

İş sözleşmesi feshedilmek istendiğinde kıdem tazminatına ilişkin aşağıdaki hükümler dışında sözleşme dönemi sonuna kadar olan maaş ve diğer yan ödemelerin işçiye verilmesi gerekmektedir. Sözleşmesi sona eren veya bitirilen işçiden her türlü hakkını aldığına dair bir belgenin alınması uygundur.

İkramiye

İran'da İş Kanunu kapsamındaki tüm çalışanlara işverenler tarafından en az 1 en fazla 3 asgari maaş; ikramiye olarak yılda bir defa Nevruz döneminde ödenmektedir.

Ek demeler

İran'da ek ödeme içinde bulunulan yıl itibariyle (1398 Şemsi Yılı – 2019 Miladi Yılı) 1.900.000 IRR'dir.

Ülkede çocuk yardımı 3 çocuğa kadar uygulanmakta olup, içinde bulunulan yıl itibariyle (1398 Şemsi Yılı – 2019 Miladi Yılı) çocuk başına 1.516.882 İRR'dir.

Kıdem Tazminatı

Ülkede kıdem tazminatı işverenin yükümlülüğünde olup, iki ayrı şekilde uygulanmaktadır.

1. İşçiye her yıl sonunda bir net maaşı kıdem tazminatı olarak ödenebilmektedir.
2. İşçiye kıdem tazminatı işyerinden ayrılması, istifa etmesi, ölüm, vb. nedenlerle hizmet yılı x işçinin aldığı son maaş şeklinde ödenmektedir.

İran mevzuatında işçi kendi isteği ile işyerinden ayrılrsa bile kıdem tazminatına hak kazanmaktadır.

Primler

Sosyal Güvenlik Kurumu Sigorta Primi ve Bordro ve Sözleşme Harçları 330.000.000 Riyal/ay (1398 yılı için serbest kurdan yaklaşık 2444 \$/ay) tavanına kadar aylık ücretler ve uygun yan ödemelere ilişkin prim kesintileri işveren için %23, çalışan için %7'dir.

Prim Hesaplama Şablonu Aşağıdaki Gibidir:

Her yıl Şubat Ayı Maaşı 31'e bölünür ve günlük yevmiye bulunur.

Bu rakam, hükümetin belirlediği yıllık zorunlu maaş artışı +100 ile çarpılır ve yine hükümetin belirlediği bir meblağ eklenir. Örneğin %13 zam yapılması zorunluluğu varsa günlük

$$\text{Günlük yevmiye} \times 1,13 + 87.049 = \text{AAA}$$

Bu işlem sonucunda ulaşılan rakam ilk altı ay için $\text{AAA} \times 31 \times 1.900.000$ İRR

İkinci 5 ay için $\text{AAA} \times 30 \times 1.900.000$ İRR

Son ay için ise $\text{AAA} \times 29 \times 1.900.000$ İRR olacak şekilde hesaplanır ve maaş bulunur.

Bu maaşın %23'ü işverenin Sosyal Sigorta Örgütüne ödeyeceği prim, %7'si ise işçinin ödeyeceği primdir.

Asgari Ücret

Üst Çalışma Konseyi tarafından belirlenen 2019 yılı asgari ücreti ise 15.674.437 Riyal/Ay'dır (Serbest kur ile 116 \$/ay).

Maaş Artışları

Ülkede asgari maaş artışları hükümet tarafından belirlenmekte olup, İran Riyalinin enflasyon karşısında hızlı değer kayıpları yaşadığı dönemlerde artış miktarları çok yüksek olabilmektedir.

Ülkede yabancı para ile sözleşme imzalanması ilke olarak yasak olmasa da, zorunlu maaş artışı karşısında firmaların zorlanabileceği düşünüldüğünden İRR ile sözleşme yapılması önerilmektedir. Firmalarımızın çalışanlarla döviz cinsinden sözleşme yapması durumunda da maaş artışlarını hükümet belirlediği oranlarda yapmasının zorunlu olacağını gözden kaçırmaması gerekmektedir.

Bazı çokuluslu firmaların döviz ile maaş verme ve iş sözleşmesi yapması uygulaması bulunabilmektedir. Bu şekilde çalışan firmaların biri döviz biri Riyal olmak üzere iki sözleşme yaptığı ve Sosyal Sigortalar Örgütüne Riyal ile olan sözleşmeyi tevdi ettiği görülmektedir.

Tatillerin Sıklığı

İran'da maliyet hesabı yaparken ülkedeki tatillerin sıklığı gözönünde bulundurulmalıdır. Ülkemizde haftasonları hariç resmi tatil günü sayısı 17,5 iken İran'da bu sayı 27'dir. İran'da bunun dışında resmi olmasa da tatil yapılan günler de bulunmaktadır.

Örnek Maliyet Tablosu 1: Asgari Ücret (Nima Kuru 1euro=110.000 IRR)

• Brüt Asgari Ücret	: 15.168.810 IRR/ay (137,90 Euro/ay)
• 1 yıldan fazla çalışanlara kıdem zammı	: 700.000 IRR/ay
• Aylık erzak hakkı	: 1.900.000 IRR/ay
• Çocuk yardımı	: 1.516.881 IRR/çocuk-ay
• Ev yardımı	: 1.000.000 IRR/ay
• Nevruz Yardımı	: 2.528.135 IRR/ay
• Kıdem Tazminatı	: 1.264.067 IRR/ay
• İşveren Sosyal Sigorta Payı %23	: 4.155.826 IRR/ay
• İki vardiya çalışanlara (Maaş+Kıdem zammı üzerinden)	: % 10 ilave zam
• Üç vardiya çalışanlara (Maaş+Kıdem zammı üzerinden)	: % 15 ilave zam
• Çocuksuz çalışan	: 26.706.838 IRR/ay (242,79 Euro/ay)
• Bir çocuklu bir çalışan için toplam (vardiyasız)	: 28.233.719 IRR/ay (256,67 Euro/ay)
• İki çocuklu bir çalışan için toplam (vardiyasız)	: 29.750.600 IRR/ay (270,46 Euro/ay)
• Üç çocuklu bir çalışan için toplam (vardiyasız)	: 31.267.481 IRR/ay (284,33 Euro/ay)
• Saat Ücreti	: Aylık ücret 220'ye bölünerek bulunuyor.
• Günlük Çalışma Süresi	: 7 saat 20 dakika net
• Aylık Max. Fazla Mesai	: 120 saat/ay
• Fazla Mesai Ücretleri	: Saat ücretinin % 40 fazlası.
• Cuma günü uygulaması	: % 40 zamlı olarak hesap edilir.
• Yıllık İzin Süresi	: Kıdem farkı olmaksızın herkesin 26 iş günü izin hakkı vardır. (2,5 gün/ay)
• Türkiye asgari ücret işverene maliyeti	: 3.005,65 TL (462,41 Euro/ay)

Örnek Maliyet Tablosu 2: Asgari Ücret (Serbest Piyasa 1euro=135.000 IRR)

• Brüt Asgari Ücret	: 15.168.810 IRR/ay (112,36 Euro/ay)
• 1 yıldan fazla çalışanlara kıdem zammı	: 700.000 IRR/ay
• Aylık erzak hakkı	: 1.900.000 IRR/ay
• Çocuk yardımı	: 1.516.881 IRR/çocuk-ay
• Ev yardımı	: 1.000.000 IRR/ay
• Nevruz Yardımı	: 2.528.135 IRR/ay
• Kıdem Tazminatı	: 1.264.067 IRR/ay
• İşveren Sosyal Sigorta Payı %23	: 4.155.826 IRR/ay
• İki vardiya çalışanlara (Maaş+Kıdem zammı üzerinden)	: % 10 ilave zam
• Üç vardiya çalışanlara (Maaş+Kıdem zammı üzerinden)	: % 15 ilave zam
• Çocuksuz çalışan	: 26.706.838 IRR/ay (197,83 Euro/ay)
• Bir çocuklu bir çalışan için toplam (vardiyasız)	: 28.233.719 IRR/ay (209,14 Euro/ay)
• İki çocuklu bir çalışan için toplam (vardiyasız)	: 29.750.600 IRR/ay (220,37 Euro/ay)
• Üç çocuklu bir çalışan için toplam (vardiyasız)	: 31.267.481 IRR/ay (231,68 Euro/ay)
• Saat Ücreti	: Aylık ücret 220'ye bölünerek bulunuyor.
• Günlük Çalışma Süresi	: 7 saat 20 dakika net
• Aylık Max. Fazla Mesai	: 120 saat/ay
• Fazla Mesai Ücretleri	: Saat ücretinin % 40 fazlası.
• Cuma günü uygulaması	: % 40 zamlı olarak hesap edilir.
• Yıllık İzin Süresi	: Kıdem farkı olmaksızın herkesin 26 iş günü izin hakkı vardır. (2,5 gün/ay)
• Türkiye asgari ücret işverene maliyeti	: 3.005,65 TL (462,41 Euro/ay)